

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Občanské právo

Def.

Upravuje občanskoprávní vztahy mezi občany navzájem a občany a organizacemi.

Hlavní pramen občanského práva (tedy základní právní normou) je :

Občanský zákoník

Fyzické osoby

Jsou lidé. Fyzickou osobou je tedy každý člověk. U fyzických osob rozeznáváme dvojí právní způsobilost :

1. Právní subjektivita

Občané jsou způsobilí mít práva a povinnosti od svého narození až do smrti. Právní subjektivitu má i dítě nenarozené, což má praktický význam při dědění.

2. Způsobilost k právním úkonům

Vzniká **v plném rozsahu** dosažením 18 let věku nebo uzavřením manželství (viz. kapitola Rodinné právo – od 16 let s povolením soudu). Před dovršením 18. roku věku už mohou nezletilí uzavírat např. kupní smlouvy o drobných nákupech.

Soud může zbavit způsobilosti k právním úkonům osoby s duševní poruchou nebo jejich způsobilost omezit. Nezletilé a nespěprávné osoby zastupují **zákonní zástupci**.

Právnícké osoby

Jsou uměle vytvořené subjekty, které v právních vztazích vystupují a jednají jako lidé. Podstatu právníckých osob tvoří buď lidé nebo věci. Podle toho rozlišujeme :

1. Společenství osob (sdružení fyzických osob) – obchodní společnost, družstvo
2. Společenství věcí, majetku – nadace, fondy
3. Společenství právníckých osob – sdružení

Právnícké osoby vznikají na základě písemných smluv nebo zakládacích listin zápisem do evidence, do tzv. **OBCHODNÍHO REJSTŘÍKU**. Zanikají výmazem z této evidence, např. po likvidaci.

Právníckou osobou je také **STÁT** nebo např. **OBEC**.

Rozdíl od ostatních právníckých osob je např. v tvorbě členské základny. O svém státním občanství nebo členství v obci člověk většinou sám nerozhoduje, ale stává se členem automaticky.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Občanský zákoník je systematicky uspořádán tak, že rozděluje občanskoprávní vztahy na :

1. Práva věcná
2. Právo závazkové (tj. obligační právo)

Práva věcná

Nejvýznamnějším věcným právem je *právo vlastnické*.

Zaručuje vlastníkovu držení věci, její užívání a nakládání s ní dle svého. Ale nesmí obtěžovat ostatní nad míru přiměřenou poměrům, tedy tzv. sousedské právo (*např. může si zasadit strom na svém pozemku, ale nesmí jeho větve příliš stínit pozemek souseda*).

Vlastnictví lze nabýt několika způsoby. Nejčastěji :

a/ darovací nebo kupní smlouvou

b/ děděním

c/ rozhodnutím státního orgánu (např. soudním vypořádáním společného jmění manželů po rozvodu)

Poznámka :

Nálezem věci se *vlastnictví* nenabývá! Nálezce je povinen vydat věc vlastníkovu nebo policii nebo také ohlášení nálezů na obecním úřadu. Pokud se do jednoho roka vlastní nepřihlásí, věc propadne státu. Nálezce má nárok na odměnu – nálezné ve výši 10% ceny nalezené věci.

Věc může vlastnit jedna osoba nebo více osob, jedná se o tzv. *spoluvlastnictví*.

1. Podílové spoluvlastnictví /*pokud se chce někdo svého podílu např. ve firmě zbavit, platí tzv. předkupní právo, které mají spoluvlastníci firmy*/.
2. Společné jmění např. manželů /majetek získaný za trvání manželství zaniká rozvodem nebo odsouzením jednoho z manželů k trestu propadnutí majetku/.

Právo závazkové (tj. obligační právo)

Právo závazkové se zabývá takovými právními vztahy jako jsou smlouvy, dluhy, pohledávky, bezdůvodné obohacení a odpovědnost za škodu.

Obligační právo upravuje vztahy mezi *věřiteli a dlužníky*.

Věřitel má vůči dlužníkovi pohledávku. Naopak dlužník má dluh u věřitele.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Odpovědnost za škodu

Odpovědnost za škodu má každá fyzická i právnická osoba. Rozlišujeme škody na majetku, na zdraví, a na občanské cti. Škoda se nahrazuje v penězích.

Ochrana osobnosti

Občanské právo zajišťuje kromě majetkových zájmů také *ochranu osobnosti* (týká se fyzických osob). Bez souhlasu fyzických osob nesmějí být použity a zveřejňovány dokumenty osobní povahy (podobizny, zvukové a obrazové záznamy). Souhlas ovšem není nutný, pokud se jedná o zveřejňování v tiskových, rozhlasových a televizních zpravodajstvích. Dále pak není souhlas potřebný k použití v úředních záležitostech a také pro vědecké a umělecké účely. Postižená osoba má právo na přiměřené zadostiučinění. Nejčastěji se jedná o peněžitou náhradu.

Případ z právní praxe :

Časopis uveřejnil bez souhlasu známé sportovkyně její snímky pořízené v nočním klubu. postižená to považuje za snižující její důstojnost, protože je na snímcích zachycena, když sedí jednomu muži na klíně, kouří cigaretu a pije alkohol. Redaktor odmítá poskytnutí požadovaného zadostiučinění, protože občanský zákoník umožňuje používat pro tiskové účely snímky i bez souhlasu vyfotografované osoby.

Řešení :

Požadavek zadostiučinění a peněžité náhrady je zřejmě opodstatněný. Používat snímky pro tiskové účely je sice dovoleno, ale nesmí to být v rozporu s oprávněnými zájmy vyfotografované osoby. V tomto případě snímek osoby, která porušuje pravidla společenského chování a životosprávy sportovce, snižuje její důstojnost. Obvyklým přiměřeným zadostiučiněním je veřejná omluva ve sdělovacích prostředcích, výše peněžité náhrady není limitována.

Dědické právo

Dědické právo je souhrn právních norem, které upravují přechod majetku zemřelé osoby na její právní nástupce, *dědice*. Dědit mohou osoby fyzické i právnické. Vypořádání a nabytí vlastnictví zděděného majetku potvrzuje soud.

Majetek se dědí buď ze *závěti* nebo ze *zákona* nebo z *obou těchto důvodů*. Nedědí-li žádný dědic ze zákona ani ze závěti, připadá pozůstalost státu (*tzv. odúmrtí*).

Se zděděným majetkem přejímají dědici i zůstavitelovy dluhy, ale pouze do výše zděděného majetku. Z důvodu dědické nezpůsobilosti nedědí, kdo spáchal úmyslný trestný čin proti zůstaviteli, členům jeho rodiny nebo rodičům. Může však dědit, jestliže mu zůstavitel odpustil.

Případ z právní praxe :

Zůstavitel vlastnoručně napsal listinu o vydědění své manželky z důvodu jejího nezájmu o něj, protože s ním už delší dobu nežije ve společné domácnosti a přerušila s ním veškeré kontakty. Po jeho smrti vznikl spor mezi jeho manželkou a dědici ze zákona, jimiž jsou 2 děti z prvního manželství. Synové tvrdí, že listina o vydědění jeho druhé manželky má stejné právní náležitosti jako závěť, a proto je nutné z ní vycházet.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Řešení :

Je zřejmé, že zůstavitel si nepřál, aby jeho manželka dědila, avšak udělal chybu. Místo závěti, ve které by určil za dědice své 2 syny z prvního manželství, sepsal listinu o vydědění manželky, což zákon nepřipouští. Zákon připouští pouze vydědění dětí, takže vydědění manželky je neplatné.

Občanské soudní řízení

Občanské soudní řízení je postup soudu, který upravuje občanský soudní řád.

Podle těchto norem se u soudu projednávají všechny záležitosti kromě trestných činů. Občanským soudním řádem se řídí nejen záležitosti týkající se občanského práva, ale i práva obchodního, pracovního a rodinného.

Každý je povinen dostavit se na předvolání k soudu a vypovídat jako svědek. Občanské soudní řízení končí obvykle *rozsudkem*, ale může také končit *usnesením o zastavení řízení* (navrhovatel vzal svůj návrh zpět), nebo *usnesením o schválení smíru*. O smír se má soud vždy pokusit.

Otázky a úkoly :

1. Čím se zabývají právnické profese notář a exekutor?
2. Za jakých okolností a jakým způsobem lze uplatnit reklamační nárok (náhradu škody)?
3. Jakou máte osobní zkušenost s vyřizováním reklamací?
4. Jakou formu by měla mít platná závěť?
5. Vyhledejte podle jakých podmínek se dědí ze zákona (jaké jsou konkrétní dědické skupiny)?
6. Kdo jsou tzv. *neopomenutelní dědicové*?
7. Může dědic dědictví odmítnout?
8. Zamyslete se nad případem z právní praxe ohledně ochrany osobnosti, který je uveden na předcházející stránce. Myslíte si, že v dnešní době by soud postupoval stejně? Zkuste uvést příklady, kdy veřejně známé osobnosti podávaly žalobu na ochranu osobnosti a zda byly u soudu „úspěšné“.
9. V jakých případech může předvolaná osoba odmítnout svědectví před soudem?